

**Plan B voor
de provincie
Verkiezings-
programma
in gewone taal
Provinciale Staten
2019**

**Partij voor
de Dieren**

Verkiezingen Provinciale Staten

Woensdag 20 maart 2019 zijn de verkiezingen voor de Provinciale Staten. In elke provincie in Nederland kiezen we leden van een politieke partij als vertegenwoordigers in de Provinciale Staten. Deze Statenleden hebben een paar belangrijke taken:

- Ze kiezen de leden van het dagelijks bestuur van de provincie.
- Ze stemmen over de leden van de Eerste Kamer.

In dit verkiezingsprogramma lees je meer over de plannen van de Partij voor de Dieren voor de 12 Nederlandse provincies.

Inleiding

Een betere wereld begint dicht bij huis. Daarom moet elke provincie in Nederland de komende jaren belangrijke keuzes maken. Keuzes over de bio-industrie en de bouw van megastallen. Over het overschot aan mest en de uitstoot van schadelijke gassen. Over het uitsterven van bijen, hommels en boerenlandvogels. Over jagers die onnodig dieren afschieten. Over natuurgebieden die worden volgebouwd met huizen en wegen.

De Partij voor de Dieren wil juist meer aandacht voor het welzijn van mensen en dieren. Meer aandacht voor het beschermen van het milieu en de natuur. Meer aandacht voor onze gezondheid en de kwaliteit van de omgeving waarin we leven. Veel beslissingen in de provincie maken het verschil dicht bij huis. De Partij voor de Dieren kan in de Provinciale Staten deze beslissingen nemen.

Plan B voor de provincie

Ons verkiezingsprogramma voor de Provinciale Staten heet *Plan B voor de provincie*. Het staat vol idealen die haalbaar zijn. Allemaal plannen, uit te voeren en te betalen. We komen op voor de meest kwetsbare mensen en dieren. En de kwetsbare natuur. We hebben oplossingen voor schonere lucht, een groenere omgeving om in te leven, een gezondere bodem, schoner drinkwater. We willen een duurzame toekomst waarin iedereen goed kan leven. Een toekomst waarin het aantal soorten planten en dieren niet afneemt (biodiversiteit). Een toekomst waarin we aandacht hebben voor elkaar en het leven leuker maken. Gezonde keuzes willen we extra belonen. En brengt iemand schade toe aan het milieu? Dan moet die ook de kosten van deze vervuiling betalen.

Duurzame toekomst

De Partij voor de Dieren is in de provinciale politiek bijzonder. We houden vast aan onze idealen en willen graag samenwerken met andere partijen. Maar we kiezen niet voor de tussenoplossing, niet voor de korte termijn. Een stem op de Partij voor de Dieren geeft de meeste zekerheid op een duurzame toekomst voor iederéén.

Kies daarom 20 maart Partij voor de Dieren. Kies voor de dieren, de natuur en het milieu. Kies voor meer aandacht voor elkaar. En voor meer kwaliteit van de omgeving waarin we leven. Kies voor een duurzame toekomst voor iederéén: een betere wereld dicht bij huis.

Kies voor Plan B. Omdat er geen Planeet B is.

1. Gezonde landbouw, gezond voedsel

De Partij voor de Dieren is vóór biologisch en plantaardig voedsel. Gemaakt in de eigen regio. We willen dat elke provincie samenwerkt mét de natuur. En niet tégen de natuur. Dat betekent bijvoorbeeld landbouw met aan de rand van de akkers bloemen. Of velden met aan de rand bomen en hagen. Met wisselteelt, waarbij groenten elk jaar op een andere plek worden geplant om ziekten te voorkomen. We willen landbouw met een gezonde bodem. Met respect voor natuur en milieu. En respect voor het welzijn van dieren en mensen. De Partij voor de Dieren wil geen landbouw met veel te veel mest, gif en misbruik van dieren.

In Nederland zijn veel landbouwdieren. Dat zorgt voor grote problemen. Bijvoorbeeld voor veel te veel mest (mestoverschot). En voor uitstoot van gassen die slecht zijn voor het milieu (zoals ammoniak en broeikasgassen). Natuur en milieu hebben ook al jaren last van vervuiling van de grond. En verdroging van de grond door een te lage stand van het grondwater. Dierziektes - en het gebruik van medicijnen bij dieren (antibiotica) - zijn een gevaar voor onze gezondheid.

Duurzame landbouw

We moeten veel minder vlees eten. Vlees kunnen we heel goed vervangen door plantaardig eten: bijvoorbeeld groente, bonen of vleesvervangers. Dan zijn ook geen megastallen nodig. En minder landbouwdieren. Plantaardig eten is beter voor het milieu, de dieren en de mensen. Minder vlees, eieren en melk eten zorgt ook voor minder schadelijke gassen in het milieu. En landbouwgronden die niet meer nodig zijn, kunnen weer uitgroeien tot natuur.

Hoe zorgt elke provincie voor plantaardige en biologische landbouw in de eigen regio? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Help boeren om biologisch te werken. Of help ze om helemaal over te stappen op plantaardig boeren.
- Steun het ontwikkelen van plantaardige producten die vlees en zuivel kunnen vervangen. Stimuleer het eten van plantaardig voedsel.
- Voorkom dat gif - gebruikt in de landbouw - in het water terecht komt. Stimuleer bedrijven om te stoppen met het gebruik van gif. Er komen gebieden waar geen gif mag worden gespoten.

- Maak regels voor kringlooplandbouw. Dat is duurzame landbouw waarbij bijvoorbeeld stoffen die uit de grond worden gehaald, ook weer terugkomen in de grond. En hergebruik alles, zodat er geen afval is.
- Steun ideeën voor biologische stadslandbouw: het maken van voedsel in en om de stad.
- Maak afspraken (natuurdoelen) voor landbouwgebieden. Zo blijven vogelsoorten beschermd en de kwaliteit van de bodem en het water goed.
- Stimuleer het eten van groenten en fruit - uit de eigen regio - dat in een bepaalde tijd van het jaar groeit (seizoensgroenten). Dan is ook minder glastuinbouw nodig. En minder aardgas om de kassen in de glastuinbouw te verwarmen.
- Gebruik geld van de Europese Unie (subsidie) alleen voor ideeën op het gebied van plantaardig of biologisch voedsel. Of voor het maken van voedsel in de eigen regio.
- Zorg voor een gentervrije provincie. Genterv betekent genetische manipulatie. Het is een manier om in het laboratorium de eigenschappen van planten en dieren aan te passen. Dit zorgt bijvoorbeeld voor minder verschillende soorten. En voor meer gebruik van gif. Biologisch voedsel is wel gentervrij voedsel.

Geen bio-industrie

De Partij voor de Dieren is tegen de bio-industrie (vee-industrie). We willen niet dat varkens, kippen, koeien, konijnen en geiten bij elkaar worden gestopt met als doel het goedkoopste vlees te maken (kiloknallers). De dieren lijden een kort en ellendig leven. En de bio-industrie veroorzaakt luchtvervuiling (fijnstof) en uitstoot van schadelijke gassen en ziektekiemen. Door brand in stallen sterven ook nog eens honderdduizenden dieren per jaar. Het aantal landbouwdieren moet daarom omlaag. Dat is beter voor het milieu, de natuur, onze gezondheid én het welzijn van de dieren.

Hoe pakt elke provincie de problemen in de bio-industrie aan?
Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Verbied megastallen en stallen met meerdere lagen.
- Maak regels en bepaal dat alle dieren naar buiten moeten kunnen. Verplicht het planten van bomen en het bouwen van schuilstallen, zodat dieren kunnen schuilen.
- Controleer of veehouderijen zich houden aan alle regels. Deel geldboetes uit als iemand zich niet aan de regels houdt.
- Voorkom brand in stallen. Door regels op te stellen en te controleren of veehouderijen zich aan deze regels houden.

- Maak een plan om de bio-industrie te veranderen in diervriendelijke, duurzame landbouw. Het aantal landbouwdieren moet met minstens 70% omlaag.
- Verbied het bouwen van nieuwe veehouderijen. Of het uitbreiden van bestaande veehouderijen.
- Stop met het vergisten van mest. Verbied het bouwen van nieuwe installaties om mest te vergisten. Het aantal installaties moet omlaag.
- Geef geen geld (subsidie) voor installaties - bijvoorbeeld luchtwassers - voor de bio-industrie. Brengt de bio-industrie schade toe aan het milieu? Dan moet de bio-industrie de kosten voor de vervuiling ook zelf betalen.
- Verbied nieuwe konijnenhouderijen. Of het uitbreiden van bestaande bedrijven. Konijnen moeten in het wild leven.

Diervriendelijke visserij bestaat niet

De visserij - het vangen van vissen en schaaldieren - zorgt voor schade aan planten, dieren en de zee. Er worden te veel vissen gevangen (overbevissing). Hierdoor verdwijnen bepaalde soorten. De manier waarop vissen worden gevangen is pijnlijk. Het kweken van vis - in kwekerijen - is niet diervriendelijk. Het is daarom géén duurzame oplossing voor de visserij.

- Geef geen geld (subsidie) aan de visserij. Geef ook geen vergunningen meer af om te mogen vissen. Beroepsvissen mag niet meer in natuurgebieden.
- Verbied nieuwe viskwekerijen. Ondersteun ook geen viskwekerijen meer die al bestaan.

2. Rechten voor dieren

Dieren hebben het recht te leven naar hun aard. De Partij voor de Dieren wil niet dat iemand dieren misbruikt, fokt, verhandelt of doodt. Dieren zijn levende wezens. Het zijn geen producten of dingen om mensen te vermaken. Dieren moeten rechten krijgen en daar moeten we rekening mee houden. We moeten dieren die in het wild leven, met rust laten.

De Partij voor de Dieren vindt dat de provincie het welzijn van dieren minder belangrijk maakt dan het welzijn van mensen. En dat moet veranderen. Vermaak, sport, reclame en mode zijn geen redenen om dieren te doden of pijn te doen.

Ruimte voor dieren, niet voor jagers

Dieren die in het wild leven, hebben steeds minder plek in ons land. Ze komen daarom vaker in de buurt van mensen. Manieren om dieren diervriendelijk uit de buurt van mensen of landbouwgrond te houden? Die worden bijna niet gebruikt of onderzocht. Dieren worden bijna altijd gedood. De jacht op ganzen, vossen, muskusratten, reeën, wilde zwijnen en andere dieren moet stoppen. De Partij voor de Dieren vindt ook dat de provincie ervoor moet zorgen dat er geen ongelukken meer gebeuren tussen dieren en auto's. En vogels en vliegtuigen. De provincie moet zorgen voor een goede leefomgeving voor dieren.

Hoe zorgt elke provincie voor een goede leefomgeving voor dieren? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Er komt een speciaal Statenlid voor Dierenwelzijn. Deze persoon moet zorgen voor betere regels in het belang van dieren.
- Verbied de jacht.
- Stop met het doden van wilde dieren. Zorg voor een goed leefgebied voor wilde dieren.
- Ga bij het maken van regels niet uit van (dier)tellingen van jagers.
- Geef geen vergunning af om 'schadelijke' dieren te schieten.
- Vergas geen dieren.
- Ga met alle dieren netjes om. Ook met dieren die uit een ander gebied komen. Dat betekent bijvoorbeeld: schiet wasbeerhonden niet af. En jaag niet op halsbandparkieten.
- Dood geen verwilderde huiskatten. Maar vang ze. Maak ze onvruchtbaar en plaats ze dan weer terug. Zo wordt het aantal verwilderde huiskatten op een diervriendelijke manier kleiner. De provincie steunt organisaties die dit doen.

- Geef goede voorlichting over wolven. Bijvoorbeeld aan schapenhouders. Geef ze advies hoe ze hun schapen kunnen beschermen zonder wolven te doden.
- Er komen speciale ambtenaren die jachtregels controleren en natuurgebieden beschermen. Deze ambtenaren mogen zelf geen jager zijn.
- Geef boeren niet te snel een vergoeding voor schade veroorzaakt door wilde dieren. Boeren moeten zelf meer doen om schade - door wilde dieren - aan vee of landbouwgrond te voorkomen.
- Voorkom ongelukken met dieren. Verlaag bijvoorbeeld de maximale snelheid op wegen. Plaats wildhekken en rasters. Verbied rondom vliegvelden gewassen die vogels lekker vinden.
- Tel waar - en hoeveel - dieren worden aangereden. En bepaal zo elk jaar wat er waar moet gebeuren.
- Werk niet mee aan de bouw van vissteigers.
- Zorg voor een *proefdiervrije* provincie. Stop met dierproeven en geef geen geld (subsidie) aan bedrijven die dierproeven uitvoeren.

Opvang van wilde dieren

Wilde dieren kunnen gewond raken. In landelijk gebied, maar ook in de stad. Vaak gebeurt dat door mensen. We moeten gewonde dieren helpen en opvangen. Maar veel opvanghuizen hebben te weinig geld. De Partij voor de Dieren vindt dat de provincie de opvang van gewonde dieren moet regelen. En opvanghuizen moet steunen. Er moeten ook genoeg dierenambulances zijn. En genoeg dierenartsen.

Zorg voor (huis)dieren

- Regel de rechten van (huis)dieren. Want in bijna de helft van alle gezinnen in Nederland woont een hond of een kat. Zorg ook voor - de opvang van - landbouwdieren.
- Regel hulp voor huisdieren die zijn weggelopen of in nood zijn. Zorg bijvoorbeeld dat gemeenten hierover met elkaar contact hebben.
- Stimuleer weidegang voor paarden. Dat betekent dat er regels komen om paarden te laten grazen in de weide. En vrij te laten bewegen in de buitenlucht.
- Verbied dieronvriendelijke evenementen. Verbied ook het gebruik van dieren voor vermaak. Bijvoorbeeld voor duivensport, hengelsport (vissen), shows, levende kerststallen en circussen.

3. Ruimte voor natuur

De Partij voor de Dieren wil natuur beschermen. Natuur is de basis van ons bestaan. De basis van ons voedsel. En de basis van een gezonde omgeving om in te leven. Groen (bomen en planten) in steden en dorpen bespaart energie. Het zorgt voor minder overlast van water en warmte. En we voelen ons gelukkiger en gezonder met groen om ons heen. We moeten zorgen voor een leefbare aarde, nu en in de toekomst.

Het gaat steeds slechter met de natuur in Nederland. En met het aantal verschillende soorten planten en dieren. Natuur verdwijnt door wegen of landbouwgrond. Ook ontstaat er steeds meer schade aan de natuur. Bijvoorbeeld dankzij de uitstoot van schadelijke gassen door de industrie, het verkeer en de veehouderij.

Natuur verbinden en behouden

De Partij voor de Dieren wil méér natuur. We willen natuurgebieden met elkaar verbinden. Want daar wordt de natuur juist sterker van. Het is ook beter voor het aantal verschillende soorten planten en dieren. We moeten vervuiling van de natuur voorkomen. Dat betekent: minder landbouwdieren, geen nieuwe veestallen, geen wegen in of door natuurgebieden en hogere waterstanden.

Hoe versterkt elke provincie de natuur? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Zorg dat de Ecologische Hoofdstructuur met alle verbindingsgebieden klaar is in 2023.
- Gebruik het recht om grond te onteigenen. Grond wordt dan weer eigendom van de provincie. Gebruik de grond om er natuur van te maken.
- Verbind natuurgebieden met elkaar. Bijvoorbeeld met natuurbruggen (ecoducten), plaatsen waar dieren kunnen oversteken en paddentunnels.
- Verminder het aantal wegen door natuurgebied.
- Maak een plan hoe de natuur in de provincie ervoor staat in 2040.
- Beschrijf welke planten en dieren er allemaal in de provincie voorkomen.
- Zorg voor een hogere stand van het water. Dan stopt de daling van de (veen)bodem en is de natuur beter beschermd.
- Zorg voor een goede kwaliteit van het water in de provincie (volgens de Kaderrichtlijn Water).
- Verbied het gebruik van prikkeldraad in de natuur.

- Maak bestaande natuur sterker.
- Zorg voor zo min mogelijk feesten en festivals in de natuur.
Want dat verstoort de rust: voor mens én dier.

Bescherm biodiversiteit

Het aantal verschillende soorten planten en dieren neemt af (biodiversiteit). Dat is vooral de schuld van de landbouw. Het gebruik van gif in de landbouw vervuult het milieu. De Partij voor de Dieren wil bestaande leefgebieden beschermen en herstellen. Ook insecten - bijvoorbeeld bijen - zijn belangrijk voor de natuur.

Hoe zorgt elke provincie voor meer verschillende soorten planten en dieren? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Gebruik geen (landbouw)gif, kunstmest en drijfmest in en om de natuur.
- Kijk wat een natuurgebied juist nodig heeft. Dat is belangrijker dan het halen van water uit een gebied.
- Zorg voor groenstroken (bermen) langs wegen die goed zijn ingericht voor bijvoorbeeld bijen en andere insecten.
- Stimuleer duurzame landbouw en de aanleg van houtwallen. Laat langbouwgrond soms weer een tijdje uitgroeien tot natuur.
- Bescherm dieren, natuur en milieu. Dat is het belangrijkste bij de plannen voor de Natura 2000-gebieden. En bij het geven van vergunningen.
- Zorg voor natuurgebieden zonder (intensieve) landbouw eromheen.
- Verbied de toename van vervuiling door stikstof.
- Stop met het kappen/omzagen van bomen. Maar plant juist nieuwe bomen.
- Plezier en ontspanning voor mensen zijn niet belangrijker dan natuur en landschap. Mensen kunnen in de natuur bijvoorbeeld fietsen en wandelen. Maar ze mogen geen dingen doen die slecht zijn voor de natuur en het landschap.
- Verbied vliegen met drones in natuurgebieden. Vogels en andere dieren kunnen hiervan schrikken.

Behoud bijzondere gebieden

Natuurgebieden en groene gebieden zijn speciaal. Er is stilte en duisternis. Dat moeten we beschermen. We moeten stoppen met het volbouwen van open gebied. Ook komt er betere bescherming van oude natuur zoals oude bossen.

Hoe zorgt elke provincie voor meer groen? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Bescherm Bijzondere Provinciale Natuurgebieden, Nationale Parken, waterwingebieden en waardevolle cultuurlandschappen.
- Zorg voor stilte in stiltegebieden.
- Zorg voor open gebied en bouw niet in 'open' gebied.
- Verbied 'lichtvervuiling' in de natuur. Bijvoorbeeld licht door industrie, recreatie, stallen en kassen.
- Houd bij het verlichten van wegen en fietspaden rekening met de natuur en de dieren.
- Tast de kwaliteit van natuur in groene gebieden niet aan door economische ontwikkelingen.
- Zorg voor behoud van houtwallen en sloten.
- Zorg voor een groene provincie: steden en dorpen met veel bomen en planten. Met groene schoolpleinen en speelplaatsen. Dat is goed voor mensen en dieren. Het bespaart bijvoorbeeld energie en zorgt voor minder wateroverlast. Groen maakt gelukkig en gezond.
- Steun onderwijs over natuur, milieu en het welzijn van dieren.

4. Duurzame keuzes

De Partij voor de Dieren wil de aarde leefbaar houden voor iedereen. Met schone lucht, schoon drinkwater en een vruchtbare bodem. Een plek waar mensen en dieren goed samenleven. We moeten dan wel zuiniger omgaan met de aarde. En vanaf nu alleen maar duurzame keuzes maken. Anders is het te laat en vervuult onze planeet.

De groei van de economie is niet het belangrijkste. Natuur, duurzaamheid en de rechten van mensen en dieren wel. Willen we een gezonde duurzame toekomst? Dan moeten we milieuvriendelijker leven. Zodat er ook in toekomst genoeg voedsel, schone lucht en schoon drinkwater is. De aarde mag niet verder opwarmen dan 1,5 graad. We pakken vervuiling van het milieu aan. En we gaan zuinig om met grondstoffen.

In 2030 klimaatneutraal

Het klimaat verandert, de aarde wordt steeds warmer. Dat bedreigt mensen, dieren en planten. Elke provincie moet daarom in 2030 klimaatneutraal zijn: het proces om iets te maken - voedsel of producten - mag er niet voor zorgen dat het klimaat verandert. De uitstoot van schadelijke broeikasgassen moet dus flink omlaag. Want broeikasgassen komen vrij bij het verbranden van bijvoorbeeld olie en steenkool in fabrieken. Te veel broeikasgassen warmen de aarde op.

Hoe wordt elke provincie klimaatneutraal? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Maak een plan om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Uiterlijk in 2030 is de provincie klimaatneutraal.
- Richt een klimaatfonds op. Stimuleer ideeën die mensen en bedrijven hebben op het gebied van duurzaamheid.
- Zorg voor minder luchtvaart en ga het uitbreiden van vliegvelden tegen.
- Stop met het gebruik van fossiele brandstoffen, zoals aardolie, aardgas en schaliegas.
- Zorg voor betere opvang van water. Dat voorkomt verdroging van de grond en te veel hitte.
- De stand van het water gaat omhoog. Zo verdwijnt er geen veen. En het voorkomt uitstoot van CO₂ (koolstofdioxide).
- Stel regels op over duurzaamheid. Geef bedrijven en organisaties pas geld (subsidie) als ze zich aan deze regels houden.

Energie besparen en verduurzamen

Minder energie verbruiken is een goede stap naar een duurzame toekomst. En wekken we energie op in de eigen regio? Dan zorgen we ook nog eens voor 'groene' banen.

Hoe kan elke provincie energie besparen? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Maak een plan om het gebruik van energie te verminderen. Hierin staan ook maatregelen om duurzame energie op te wekken. In 2030 wekken we alle energie duurzaam op.
- Maak ook een plan om op een duurzame manier warmte op te wekken.
- Stimuleer het ontwikkelen van zonneparken en windmolens.
- Stimuleer het ontwikkelen van waterkrachtcentrales (waar energie wordt opgewekt met stromend water). Maar alleen op plekken waar dieren (vissen) en natuur er geen last van hebben.
- Stimuleer ideeën op het gebied van schone energie.
- Voorkom onnodig gebruik van energie. Bijvoorbeeld door het tegengaan van verlichting van kantoren na werktijd. Of door het tegengaan van verlichte buitenreclame.
- Zorg voor een provinciehuis dat uiterlijk in 2025 energieneutraal is. Het provinciehuis moet dan net zo veel energie opwekken als gebruiken.
- Stimuleer ideeën op het gebied van duurzaam wonen. Richt een fonds op waarmee huishoudens zelf schone energie kunnen opwekken.
- Werk niet mee aan de bouw van nieuwe kolencentrales, kerncentrales, het winnen van (schalie)gas of houtstookinstallaties voor bedrijven. Werk ook niet mee aan projecten om energie te krijgen uit biomassa en afvalstoffen van de bio-industrie.

Krachtige milieuregels

De Partij voor de Dieren wil plannen voor het milieu waarbij vooral aandacht is voor het beschermen van de bodem, de lucht en het water. Dat is belangrijker dan bijvoorbeeld de groei van de economie.

Hoe zorgt elke provincie voor krachtige milieuregels? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Stel regels op voor - het behoud van - de kwaliteit van de lucht, de bodem en het water.
- Verminder de hoeveelheid stikstof, fijnstof en roet in de lucht.

- Controleer milieuregels streng. Maak nieuwe milieuregels die kansen bieden aan duurzame bedrijven.
- Zorg voor meer ambtenaren die regels op het gebied van bescherming van natuur en milieu kunnen uitvoeren en controleren.
- Bescherm waterwingebieden streng. Uit waterwingebieden wordt drinkwater gehaald.
- Bescherm inwoners tegen overlast door stank en geluid.
- Sla geen CO₂ op onder de grond. En ook geen afval of kernafval.
- Geef alleen nog tijdelijke milieuvergunningen af. En verleng een vergunning pas als een bedrijf laat zien dat het zich houdt aan de milieuregels.
- Controleer fabrieken en bedrijven die een risico zijn voor de leefomgeving en de gezondheid.
- Geef (bijna) geen vergunningen af voor evenementen met vuurwerk.

Duurzame economie

De Partij voor de Dieren wil een economie waar we allemaal beter van worden. Met vooral aandacht voor wat goed is voor onze planeet. We moeten grondstoffen niet opmaken, maar juist hergebruiken (kringlooeconomie). Een duurzame economie zonder afval en veel minder grondstoffen.

Hoe zorgt elke provincie voor een duurzame economie? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Verminder het gebruik van grondstoffen. In 2030: minstens de helft van wat we nu gebruiken.
- Ontwikkel samen met gemeenten een kringloopplan. Hierin staat hoe het gebruik van grondstoffen omlaag kan. Net als het gebruik van energie en de uitstoot van CO₂. Ook moet afval worden hergebruikt.
- Stimuleer de komst van bedrijven die volgens de kringlooeconomie werken.
- Meet elk jaar hoe duurzaam de provincie zelf is.
- Geef alleen geld (subsidie en sponsoring) aan duurzame en diervriendelijke evenementen.

Slimmer vervoer

De Partij voor de Dieren wil in het verkeer meer aandacht voor voetgangers en fietsers. Het openbaar vervoer (bus, trein, tram en metro) moet duurzaam, betrouwbaar en toegankelijk zijn. In de stad en op het platteland.

Hoe zorgt elke provincie voor slimmer vervoer? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Maak het openbaar vervoer veilig, betrouwbaar, betaalbaar en toegankelijk. Ook voor mensen met een beperking. Zorg dat het openbaar vervoer een goede vervanger is van de eigen auto.
- Zorg voor een systeem met deelfietsen. Op alle treinstations en belangrijke knooppunten van het openbaar vervoer. Zorg ook voor een systeem met elektrische deelauto's.
- Zorg voor veilige wandelpaden, fietspaden en fietssnelwegen.
- Zorg voor openbaar vervoer en voertuigen van de provincie die uiterlijk in 2023 emissievrij zijn. Dat betekent dat ze geen schadelijke stoffen uitstoten.
- Zorg voor snellere routes voor bussen en regio-taxi's. Zorg ook voor aparte busbanen, ook in steden.
- Breid bestaande wegen niet uit. Er komen ook geen nieuwe wegen voor gemotoriseerd verkeer.
- Stimuleer het vervoer van mensen en goederen over water. Houd verbindingen met het veer in stand, als dat kan.
- Zorg voor genoeg oplaadpunten met groene stroom voor elektrische auto's en boten.
- Stimuleer het gebruik van de fiets tussen de woonplaats en de werkplek.
- Maak een plan voor een betere verkeersveiligheid. Verminder het aantal verkeersongevallen en slachtoffers onder mensen en dieren.

Bescherm open ruimte

Er is in Nederland maar weinig open ruimte. De ruimte die er is moeten we beschermen. Een groene, schone leefomgeving voor mens en dier, dat moet voorop staan in alle plannen over bouwen.

Hoe beschermt elke provincie de open ruimte? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Maak geen plaats voor nieuwe of grotere vliegvelden.
- Gebruik gebieden waar steeds minder mensen - willen - wonen om natuur te versterken.
- Bouw leegstaande bedrijfspanden, winkels en kantoren bijvoorbeeld om tot betaalbare woningen. Dat zorgt ook voor minder woningbouw in natuurgebieden.
- Ontwikkel woningen die energieneutraal zijn. En bestrijd verval en verkrotting van woningen.
- Stimuleer duurzame ideeën zoals wonen in kleine, milieuvriendelijke huisjes en ecowijken.
- Zorg voor voldoende woningen voor mensen met weinig geld (sociale woningbouw).

- Gebruik lege terreinen voor stadslandbouw, voor het ontwikkelen van natuur en voor parken en natuurspeelplaatsen. Worden terreinen nog niet gebruikt? Richt ze dan in als bijenveldje of vlinderveldje.
- Maak niet gebruikte provinciegrond weer natuur.
- Bouw in de open ruimte geen nieuwe terreinen voor bedrijven of fabrieken.

5. Overheid en samenleving

De Partij voor de Dieren wil een goede balans tussen persoonlijke vrijheid en verantwoordelijkheid. Iedereen mag leven zoals hij of zij wil. Met respect voor andere mensen en dieren. We vinden het ook belangrijk dat iedereen mag zeggen wat hij of zij vindt (vrijheid van meningsuiting). We vinden dat burgers recht hebben om te weten wat de overheid doet (openbaarheid van bestuur). En we vinden privacy van mensen belangrijk.

Privacy is veiligheid

Privacy betekent dat niet iedereen alles van ons hoeft te weten. Bedrijven niet en de overheid ook niet.

Hoe beschermt elke provincie onze privacy? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Regel dat inwoners op een eenvoudige manier informatie kunnen opvragen bij de provincie. Bijvoorbeeld informatie over persoonlijke gegevens. Wil een burger bepaalde informatie laten verwijderen? Dan kan dat, behalve als er een goede reden is om het toch te bewaren.
- Deel geen gegevens met anderen. Dat gebeurt alleen als dat echt nodig is. De provincie zorgt voor beveiliging van persoonlijke gegevens.
- Controleer de beveiliging en het gebruik van persoonlijke gegevens regelmatig.

Emancipatie

De Partij voor de Dieren vindt aandacht en respect voor elkaar belangrijk. We komen op voor mensen die het iets moeilijker hebben. We willen gelijkheid tussen mensen verbeteren. We willen een samenleving waarin iedereen zich thuis voelt en kan meedoen (emancipatie).

Hoe zorgt elke provincie voor meer gelijkheid tussen mensen? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Zorg voor verschil in personeel bij de provincie (diversiteit). Het maakt niet uit wat iemand gelooft, uit welk land iemand komt of van wie iemand houdt. Bestraf discriminatie. Geef aandacht aan alle groepen in de samenleving.
- Zorg voor een provincie die toegankelijk is voor mensen die anders niet goed mee kunnen doen. Bijvoorbeeld omdat ze een beperking hebben. Of moeite hebben met (Nederlands) lezen

- en schrijven. Bij voorzieningen, recreatie, openbaar vervoer en websites van de provincie moet de provincie hiervoor zorgen.
- Kom op voor mensen van verschillende seksen of seksuele voorkeuren. Draag bij aan het accepteren van verschil en aan veiligheid. Elke provincie is een regenboogprovincie (LHBTIQA+).

Duidelijke overheid, meer democratie

De Partij voor de Dieren wil niet dat provincies samengaan en nog groter worden. De provincie informeert burgers actief en betreft mensen bij de politiek. De provincie steunt ideeën of voorstellen van burgers.

Hoe zorgt elke provincie voor een duidelijke overheid? Hieronder staan een paar van onze ideeën:

- Zet openbare informatie - bijvoorbeeld plannen en besluiten - helder en toegankelijk op de website. In begrijpelijke taal.
- Gebruik zoveel mogelijk open data (vrij beschikbare informatie).
- Leg niet snel geheimhouding op. Is geheimhouding echt nodig? Controleer dan of dat ook zo is volgens de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).
- Maak openbaar welke invloed bepaalde organisaties hebben op besluiten (lobby). Vermeld ook voor welke organisaties lobbyisten werken.
- Bescherm mensen die misstanden melden (klokkenluiders). Ze zijn belangrijk voor het opsporen van misstanden in bedrijven en organisaties.
- Stimuleer voorstellen van burgers (burgerinitiatief). Maak het ook eenvoudiger voor burgers om zelf voorstellen te doen.
- Zorg voor een toegankelijk raadgevend referendum. Dat betekent dat de provincie bij belangrijke besluiten kan vragen wat de burgers ergens van vinden.
- Voeg alleen gemeenten samen als de inwoners en de gemeenteraden dat willen.

Kunst en cultuur

Partij voor de Dieren vindt regionale media, kunst en cultuur erg belangrijk. Het verrijkt het leven en biedt inspiratie. Monumentenzorg bijvoorbeeld, de bibliotheek, orkesten, poppodia, werkplaatsen voor kunstenaars, musea, tentoonstellingsruimten en muziekonderwijs. Wij zijn tegen bezuinigingen op kunst en cultuur. We willen dat alle inwoners van kunst en cultuur kunnen genieten.

- Steun regionale kunst, cultuur en media. Geef geld (subsidie) als dat nodig is.

Welzijn van mens en dier centraal

Geluk, duurzaamheid, leefbaarheid en houdbaarheid drukken we niet uit in geld. Welzijn voor mensen en dieren staat centraal. Bij elke keuze die we maken moeten we kijken of dat wel het beste is voor de aarde.

- Gebruik de Monitor Brede Welvaart om te bepalen welke keuzes de provincie moet maken. Hierin is ook aandacht voor het welzijn van mensen en dieren. Voor een schone omgeving om in te leven. Voor een duurzame samenleving. Voor gezondheid.
- Ga voorzichtig om met geld van de gemeenschap: geld dat burgers en bedrijven hebben betaald via belastingen.
- Doe alleen zaken met banken en verzekeraars die hoog staan op de Eerlijke Bank- en Verzekeringswijzer.
- Vergroot de kennis en deskundigheid van het eigen personeel. Dat voorkomt overbodige inhuur van externe adviseurs.
- Geef het goede voorbeeld als provincie. Bijvoorbeeld door bij de inkoop van voedsel en energie te kiezen voor 100% duurzaam en biologisch.